

De resolutione super quodam

iudicialis. et hoc vel in foro conscientie inferioris. vel in foro coercitionis iusticie exterioris. Dicitur enim sententia iudicialis. quia conclusio seu determinatio iudicij. **Quarta** Omnis sententia iudicialis humana dicitur per civilem vel ecclesiasticam. et hoc secundum diversos fines primos et principaliter intentos. quia sententia civilis respicit vitam presentem per suo convictu tranquillo. ecclesiastica vero vitam futuram. **Quinta** Omnis sententia iudicialis ecclesiastica fundatur in verbo christi dicitur ad petrum et apostolos. Quocumque ligaveris super terram. ubi prius immediate fundatur prout prout excommunicationis iudicialiter dicitur. Et si ecclesiam non audierit sit tibi sicut ethnicus et publicanus. **Sexta** Omnis sententia iudicialis ecclesiastica sufficiens explicatur per hec duo verba ligare et solvere. et extenditur terminis istis non ad litteram sicut ligantur boues et asini. sed secundum transumptionem corporaliu ad spiritualia. ita quod sententia iudicialis ecclesiastica describi potest quod est sententia ligans vel absolvens in ordine ad finem felicitatis eterne. **Septima** Omnis sententia iudicialis ecclesiastica vel a iure vel ab homine lata dum conceditur ut possit absolvi presupponit quod ipsa ligaverit uno vinculo penali vel plurimis. **Octava** Omnis sententia iudicialis ecclesiastica diversis nominibus potest explicari vel ferri per arbitrio iudicis presertim summi qui est papa Sicut dicitur dum ligare vult. Volumus tale esse ligatum vel excommunicationis quo ad omnes actus legitimos civiles vel ecclesiasticos. Volumus tale esse irregulare. inhabile. infame. et ita de talibus penarum vinculis. Aut dum vult solvere dicitur. Dispensamus cum tali. habilitamus talem. restituimus talem fame sue. concedimus tali ut promoueri possit ad ordines non habitos vel in habitis ministrare. Et ita de mille loquendi modis qui finaliter resolvuntur in hec duo verba ligare et solvere. **Supra** est ex istis concludere quod interpretatio doctrinalis theologorum fauet concessionem predictam quod dum papa concedit martino ut habeat facultatem eligendi confessorem qui possit eum absolvi ab omnibus peccatis de quibus confitebitur et ab sententiis tam a iure quam ab homine latis. comprehendit in hac absolutiois facultate irregularitas tractata vel a iure vel ab homine. quia non contrahitur nisi per sententiam ab homine vel a iure latis. alioquin daretur sententie tam excommunicationis quam interdicti a quibus

non posset predicari martinus absolvi future confessionis sue. Et si sic. petat regula generalis. que casus in quibus et in quibus non fieri valeat absolutio/determinet. **Finis**

Sequitur ab eodem

domino cancellario facta resolutio super casu subsequenti circa irregularitatem

Quidam habes cultellum parvum in vagina alterius maioris repositum. eduxit eum non dolo se neque ad usum illicitum. quem cultellum dum unus sociorum vel let accipere et ipse reniteret. Contigit ut illa hora et loco quidam retrosum appropinquaret et impigeret in illum parvum cultellum ut oculus suus confingeret taliter quod cecatus fuisse dicitur tandem oculum ille. Queritur si dicitur da est inde contracta irregularitas in tenore cultellum. **Respondetur** per aliquas consideraciones. **Prima consideratio** Considerandum est primo per dissolutionem casus quod in talibus sepe aliter iudicatur iurista. aliter theologus quia primus magis inspicit formam contentiosam et extrinsecam. sed theologus magis attendit formam conscientie et intrinsecam quo ad deum. **Secunda** Considerandum est consequenter quod hoc duplex formam accipit suam distinctionem secundum quod actus moralis habet considerari dupliciter. hoc est dicere secundum materiam vel secundum formam actus moralis. Materia actus moralis dicitur ipse actus de genere cui circumstantiis suis generalibus non habito respectu ad finem vel intentionem agentis. forma vero est ipsa intentio finis. **Tertia** Considerandum ulterius quod materia actuum moralium attenditur in triplici differentia. Nam quidam sunt actus de genere suo simpliciter mali. qui scilicet consistunt in notariis includunt secundum malitiam sicut dicitur per philosophum. ut sunt furtum. fornicatio. homicidium. Alii sunt actus de genere simpliciter boni. ut dare elemosinam. honorare parentes. Tertii sunt indifferentes de suo genere. ut levare festucam. fricare barbam. et similes. **Quarta** Considerandum rursus quod istorum triplicium actuum primi sic se habent quod non sunt susceptibiles forme moralis. sicut materia indisposita in naturalibus non est susceptiva forme naturalis et vite. ita quod propter nullam bonam intentionem possunt tales actus boni effici. secundum vero actus possunt fieri mali quibus sunt in genere suo boni. dum accedit intentio per

uersa. sicut et tertij. **Quinta** Considera-
dū est consequenter ex istis/ quōd possit esse
variū iudiciū sup eodē casu/ inter iuristā
et theologū. qz iurista considerat factū in se
circūstātijs exterioribz/ de qbz p̄t iudicia/
liter apparere. et apud eū tenet ista regula
q̄ idē est de his q̄ nō sunt et q̄ nō apparēt
Constat at̄ q̄ intētio faciētis quā hz intē-
rius in corde nō cognoscit in se/ nisi forte
p̄ q̄dā signa seu p̄iecturas extrinsecas. theo-
log⁹ autē intuet̄ cor in foro cōscie. in q̄ cre-
dit̄ confitēti tā pro se q̄ cōtra se corā deo.

Sexta Considerandū deinceps ap-
plicādo ad p̄positū nostrū etiā oīa silia. qz
iurista cōsiderās actū moralē cū circūstā-
tijs extrinsecis de qbz p̄t iudicialr cōstare
fert p̄formit̄ iudiciū ad illas iuxta dicta.
Cōtingit aut̄ frequēter q̄ talis act⁹ sic cōsi-
derat⁹/ sit de sc̄do vel tertio genere. q̄ scilz
p̄t ex intētiōe fieri vel bon⁹ vel mal⁹. Exē-
plū in p̄posito. tenere cultellū/ de se nō est
malū. similiter q̄ aliq̄s velit cultellū reci-
pere nō est de se malū. Rursus q̄ aliq̄s acces-
serit retro vel p̄pe non est de se malū. Et ex
istis seq̄t̄ q̄ lesio oculi q̄ secuta est/ non est
de se moralr mala. imo staret q̄ sicut p̄ce-
dentes actus seu circūstantie. ita et iste
resultans/ facti fuerūt cum magna carita-
te et beniuolentia ex intētiōe boni finis.

Septima Considerādū
insup pro maiori elucidatōe. qz sicut ap̄d
philosophos naturales/ distinguit̄ duplex genus
causaz. ita et ap̄d morales/ Ha quedā sunt
causae p̄ se alie per accidens. Causae p̄ se di-
cuntur ad quas nat⁹ est sequi naturaliter et
cōiter talis effectus. Sed causae dicuntur
per accidens ad quas nō est ordinat⁹ vel na-
tus sequi talis effectus. aut si sequat̄ hoc
est extra temp⁹ et frequēter et p̄ter intētiōez
agentis sicut dicit̄ sc̄do philosophoz. et indu-
cit̄ a Boetio de cōsolatōe phie describen-
do casum et fortunā. **Octaua** Cōside-
randū iuxta hoc in casu nostro qz talis le-
sio vel execatio oculi/ nō est de p̄ se nata se-
q̄ et vt in pluribz/ a talibz causis. ideo dicit̄
fuisse mere casualis seu fortuita et p̄ter in-
tētiōem agētis et de p̄ accidēs. ideo de se
nō est imputādus talis effectus agētis/ q̄
ad deū et cōscie forū. saltem q̄ntū ad pecca-
tū. quod nō est nisi voluntariū. **Nonā.**
Cōsiderādū nihilomin⁹. qz iurista cō-

tentiose agēs/ nec credēs intētiōi/ argu-
et ex circūstantijs qz intentio fuit peruer-
sa et damnanda. per aliquas coniecturas
Una est si talis dabat operā rei illicite. Al-
tera si hostis erat p̄sone lese. Altera si non
apposuit sufficiētē cautelam ne persona
illa lederet. sed poterat satis aduertere qz
ex actu suo sequerēt talis effectus. Sed si
omnes iste cōiecture et similes cessent in
veritate/ nec fuerunt in intētiōe nec esse
debuerūt. theologus stabit iudicio con-
scientie apud deum. **Decima** Cōsi-
derandum est exemplū in similibus Ec-
ce qz Jacob cognouit Lyam que nō erat
v̄xor sua. et tamen excusatur a peccato. qz
uis posset videri qz dabat operā rei illiciti-
te sine appositōe sufficiētis cautele. Qua-
re et Quia certe potuisset attulisse lumen
diceret aliquis et insperisse lectum. et ita sci-
uisset qz lya nō erat Rachel. ac perinde vi-
deretur ignorantia non inuincibilis esse
quia vtiqz poterat vinci modo tacto vel
simili. **Undecima.** Considerādū
est igit̄ pro intellectu huius quod est da-
re operam rei illicite. et huius quod est ha-
bere ignorantia inuincibile. qz ista iudi-
canda sunt ex causis p̄ se nō a causis p̄ ac-
cidens. Unde in exemplo p̄missō Jacob
dicit̄ habuisse ignorantiam facti inuinci-
bilem non quia nō posset vinci etiam p̄
industriam humanā. sed quia fecit suffi-
cienter illa que in talibus sunt consueta
obseruari. et ad que tenebat̄ fm̄ moralem
certitudinē. imo videt̄ qz peccasset et inue-
recūde egisset afferēdo lumē. fuisse qz me-
rito de zelotipia vel nimia suspitōe culpā
dus. Rursus q̄uis ille cōcubuit̄ cū lya eēt
res de se illicita. tū Jacob nō dicit̄ dedisse
operā rei illicite. qz putabat ex errore facti
illā esse Rachel. Sic medicus aliquis aut
alius si ex pietate vellet inspicere oculum
alicuius p̄ extrahēda spina et a casu aliq̄s
pelleret medicū vel lesuz/ sic qz spina plus
infigeret/ et inde cecitas sequerēt talis me-
dicus nec peccare nec irregularē esse quō
modo diceret. p̄sertim in foro con-
scientie. alioquin sequerētur quotidie ir-
regularitas infinite. si ex qualibet causa
per accidens/ deberet aliquis irregularis
iudicari. **Duodecima.** Consideran-
dum est vigilanter supersimilibus casi-
bus ex eadem radice proneniētibz. p̄ quā
radicem debēt iudicari fm̄ artē vera. non

De casu quodā vtiliter resolutio

fm cuiuslibet fantasiā. Ponam⁹ corā ocu-
lis bellū aliquod mortiferū licitū tñ. vbi
mille hoīes trucidāt. Attendam⁹ siml. q̄t
z quanti sunt viri ecclesiastici. quoz actō
nes potuerunt dici cause per accidens ta-
lis cedis. alter dedit consiliū q̄ patria de-
fenderet vi armata. alter predicauit z hor-
tatus est milites viriliter agere. alter pecuni-
as aut cibos ministravit aut forsā arma
dedit. z talia sine numero potuerunt fieri
etiā p̄ ecclesiasticos. absq̄ quibz auxilia/
toribz vel hortatibz/forte bellū nō fuisset.
Decimateria. **C**onsiderandū igitur q̄
hec consequētia nō valet. Iste fuit causa p̄
accidēs mortis vel mutilatōis alicui⁹ ho-
minis. ergo ipse est homicida vel irregla-
ris. Similiter fieret applicatio ad mate-
riā excoicationū pro tollēdis multozum
scrupulis in p̄cipatōne vel cōsilio. sed h̄
melius sepatim poterit declarari. **D**eci-
maquarta. **C**oncludēdo sub correctiōe
melius sententiū videt q̄ ex p̄dicto casu
sic cōsiderato/nō est dicenda irregularitas
fuisse cōtracta neq̄ p̄ctm̄ p̄missuz. **T**o-
rollariū pro regula. Elici tandē potest ex
p̄missis p̄ modū regule. q̄ irregularitas cō-
trahit ex homicidio vel mutilatiōe z non
aliter/q̄n occidens vel mutilās/fecit actū
ex quo nata est de p̄ se vel vt cōiter seu pro-
babiliter seq̄ mors hominis seu mutila-
tio. siue talis actus sit licitus. p̄nt in iudi-
cibus z belligeratibz p̄ republica. siue sit
illicitus de genere vel ex intentiōe. **V**idēt
enī q̄ ista notificatio sit sufficiens tā ap̄d
theologū q̄ ap̄d iuristā. Nisi forte iurista
aliqs ponat aliquā hmōi irregularitatez
fundatā a legislatore/ propter solū terro-
rem incutiendū homibz. z nō rōe delicti.
nec ratōe misterij. quo casu talis difficul-
ter poterit distinguere casus aliquos ge-
neraliter. p̄ q̄s diceret p̄trahi irregularita-
tem ex homicidio. z p̄ alios oīno siles vel
grauiores non cōtrahi. **F**init

Casus quidā pul- cre z vtiliter resolutus p̄ Joh. de gerson.

Quidā scholaris parisiēn au-
diuerat ex fama volāte q̄ fal-
sarij litteraz applicari vel de
iure vel alias de facto erāt ex-
coicati. Scholari isti parisi-
us existēti allata est de curia romana vna

gratia expectatiua in qua erat incorrectō
in orthographia vnius vocabulū vbi pro
littera e ponebat littera o. Scholaris iste
erat scrupulosus. z timebat corrigere vo-
cabulū illud p̄pter censurā apostolicā. ni-
hilomin⁹ correxit ipsum solūmodo discō-
tinuando litterā o. z faciendo de ipsa e p̄-
lenem tractū canipuli. z erat correctio im-
perceptibilis. **P**ostea scholaris iste ad
cautelā z pro pacificatiōe scrupuli/confes-
sus est cuidā idoneo sacerdoti. qui sacer-
dos dixit sibi q̄ talis correctō nō erat fal-
satio littere apostolice sed emendatio. **E**t
quo tempore scholaris iste fuit satis pacifi-
catus in sua consciētia. **T**andē labenti-
bus aliquibus tempibus scholaris iste p̄-
motus est ad sacerdotiū/et celebravit fere
per triennium. nullū faciens scrupulū de
ista materia/donec studendo summā con-
fessoz inuenit ibi que sequitur. **H**ostien-
li. v. R. xx. de crimine falsi pa. ij. qualiter
sub pa. porro sed hodie. **H**odie inq̄t p̄-
ceptum est q̄ litteris domini pape nec in
magno nec i modico audeat quis manū
imponere. etiam vnicā litterā vel punctū
vnicum corrigendo. exceptis officialibz
quibz hoc cōmissum est. alioquin manū
apponens ex canone lato in curia ipso fa-
cto sententiā excoicationis incurrit. q̄
nō potest p̄ aliquē citra sedē apostolicam
relaxari. **Q**uapropter querit vtrū pro-
pter istam constitutiōem dictus scholaris
incurreret sententiā excoicationis z con-
sequēter irregularitatē immiscendo se di-
uinis. **D**e ista questiōe quidā ad pauca
aspicientes. vel nimis ruditer sentientes
dixerūt primo super hoc verbo. manū ap-
ponere. deinde sup̄ h̄ vbo corrigēdo. **S**u-
p̄iores tamen litterati quibz est ep̄ileya
moraliter cōmissa iudicialiter vel doctri-
naliter/necnō theologi/p̄sertim licentia-
ti. z in foro conscientie habentes gnomi-
cam. hoc est virtutem superiorem interp̄-
tatiuam secundum leges diuinas et eter-
nas. dicerent iudicio meo q̄ hec verba de-
bent intelligi prout includunt in sua ra-
tiōe seu significatiōe formali deformitatē
z maliciā. hoc est q̄ talis appositō vel cor-
rectio facta sit ex maliciā vel cōtēptu. **A**lio-
quin cadūt puri litterales z rudes in incō-
ueniētia z absurditates plimas vt q̄ reci-
piens bullam apostolicam z manu con-
trectans z eam scholaribus suis exhibēs

et eam punctuans per exemplari incurreret
hanc sententiam et ita de similibus inconvenerit
tibi? que parmenides non quod vidit iuxta
verbum aliorum. Unde sicut in excoimuni-
catione percutientium clericos supponitur
quod hoc fiat suadente diabolo et sicut in apo-
calipsi et in simbolo nyceno. et idionisio
de divinis nominibus. dum ponit quod nihil li-
ceat addere vel diminuire/dicitur exposito-
res concorditer/intelligendum esse quod hec ad-
ditio vel diminutio non fiat ad corruptio-
nem principalis intellectus spiritus sancti.
ita accipiendum est in proposito. Adde-
do quod excoimunicatio nullo modo fieri potest ni-
si in contumacia. Nullus autem est contumax
nisi agat ex contemptu dei et ecclesie. Hic
autem contemptus non fit nisi a sciente ve-
re vel interpretative. et qui dum scit non est pa-
ratus audire ecclesiam. Doctores theolo-
gi nominati doctor subtilis in quarto re-
probant ex hac radice tantam multiplicatio-
nem excoimunicationum/presertim late senten-
tie. attendentes quod potestas ecclesiastica data
est in edificationem non in destructionem et la-
queum inextricabilem animarum. Quis enim
diceret quod aliquis prelati ex motu capi-
tis sui ferens excoimunicationem de rebus
indifferentibus/vel etiam bonis de genere
ut quod leuans festucam vel dans homini elemosi-
nam. excoimunicatioem incurreret ipso facto. to-
lerandus esset et audiendus. Sic in pro-
posito. quia proorsus indifferens est tenere bul-
lam pape. bene vel male scilicet ad reverenti-
am bene. vel ad contemptum male sic ad
alios fines bonos vel indifferentes. bene
vel indifferenter. Attento denique quod non est
contemptus verus vel interpretativus ubi
non est obligatio sciendi/ prout evenit in
constitutioibus pure positivis apud maxi-
mam hominum multitudinem ubi ignorantia
excusat/presertim apud deum. Alioquin
quilibet esset obligatus esse summus iurista
immo plus quam summus qui sciret omnes
constitutioes summorum pontificum et aliorum scri-
ptas et non scriptas. Possent et expediret
hec inconuenientia latius deduci contra
imponentes iugum graue hominibus quod
nec ipsi digito mouere volunt. nec eorum
patres et filii ferre potuerunt. Hoc vnum
ad presens quesitum dico quod circumstantiis
attentis non est habendus scrupulus. tam-
quam de excoimunicatione late sententie. que
deinceps prohibere debeat a celebratione

missarum et similibus. Nihilominus quia
abundans cautela non nocet/ si discreta non
fatua sit/ habeat scrupulosus tales animi
preparationem quod ubi etiam aliter aut secu-
rius agendum sibi monstraret proponit
hoc se facturum. ¶ Finit.

Item ab eodem do- Z
mino cancellario circa materia excoimu-
nicationum et irregularitatum. etc.

¶ Prima consideratio.

Contemptus
clauium ecclesiasticarum/ causat
quasi formaliter et principali-
ter/ excoimunicatioem vel irre-
gularitatis detrimentum. Sic enim solent
punitur domini iuriste dicere quod irregu-
laritas contrahitur/ dum aliquis excoimu-
nicatus/ se immiscet sacris/ in contemptu
clauium. Fundatur autem hec consideratio
principaliter ex illa lege euangelica Mat-
th. xviii. Si peccauerit in te frater tuus. etc.
Sequitur. Dic ecclesie. Si ecclesia non
audierit/ sit tibi sicut ethnicus et publica-
nus. ¶ Secunda. Contemptus clau-
um/ potest interuenire multipliciter in ali-
quo. Uno modo directe et causaliter et hoc
proprie dicitur fieri ex contemptu quando se-
cundum contemptus est causa actionis/ principa-
lis. ita quod non fieret actio nisi esset ad con-
temptum clauium. quemadmodum si quis dicat
episcopo excoimunicanti. Ego in despe-
ctum vestri/ et vestri precepti nihil agam.
illius quod iubetis. Alio modo fit contem-
ptus implicite. quia videlicet est contem-
ptus in obedientia. quod non ex inobedi-
entia vel propter non obedire. sed propter
aliquid aliud delectabile vel utile/ ali-
quod peccat contra prelati iussione. Tertio mo-
do dicitur contemptus interpretative. om-
nis voluntaria transgressio cuiuscumque pre-
cepti. et isto modo reperitur contemptus in
omni peccato presertim mortali. directe
vel indirecte. vere vel interpretative. ¶ Ter-
tia. Contemptus primo modo/ rationabi-
liter demeret excoimunicatioem et consequen-
ter irregularitatem. Similiter et secundus dum
iungitur contumacia. Sed tertius contem-
ptus non semper est excoimunicatioem ecclesie/ nec
consequenter irregularitatis/ demeritori.
Dicit ecclesie notanter. quia omnia pec-
cans mortaliter/ est a deo et a populo dei excoicatus.